

ד. יש למצוא סמך לשיטת הרמב"ם, ממה שהקשו 'לוקמה כגון שהחזירו לכלי המונח ע"ג קרקע' ולא דנו כלל להעמיד שחילק לחצאין [ובטחורת הקדש כתב שאכן היה יכול לומר כן, והשוה שם בפשיטות דם לקומץ, ע"ש] – אך אם ננקוט שמועיל צירוף, לא יועיל מה שחילקו, שהרי לבסוף מחזיר הכל לאותו כלי שקמץ.

'הדר ביה רבא' – על חזרתיו של רבא, ע' במובא בובחים צד.

'וטבל – ולא מספיג. בדם – שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו... ואיצטריך למכתב וטבל ואיצטריך למכתב בדם...' לפרש"י (וכ"פ הראב"ד בתורת כהנים ביתר באור) יש כאן שני דינים נפרדים; לטבול בדם ולא לסופגו בדפנות הכלי. ובכלל זה שיהא בדם כדי שיעור טבילה, אבל בפחות מכאן הריהו מספג. ודין נוסף – שיהא שיעור טבילה בשעת הקבלה כדי כל ההזאות הנצרכות. ואולם הרמב"ם מפרש שדין אחד הוא; שיהא בדם כדי טבילה כדי שלא יספגו אצבעו בדם. ודי בשיעור של הזאה אחת כדי שלא יהא בכלל 'מספג'. והוצרך לכתוב בדם לומר שאותו שיעור יהא בשעת קבלת הדם בכלי [ודין זה קיים בכל הזבחים, לא בחטאת בלבד, וכמו שכתב הרמב"ם שם ה, ט. ע' קרן אורה זבחים מ:]. כן פרש בספר משנה למלך (מעה"ק ד, ח). ויש אומרים שגם להרמב"ם צריך שיהא כשיעור כל ההזאות בכלי אחד, אלא שאין צריך בשעת קבלת הדם אלא בשעת הזאה. הלכך אם קיבל בשני כלים וחזר וערבם לפני שהזיזה – כשר (ע' קרן אורה זבחים צג; אור שמח מעה"ק ד, ט). עוד במחלוקת הראשונים אודות שיעור הדם הנצרך, האם משתנה לכל קרבן לפי מתנותיו, או שיעור אחד לכולם – ע' במובא בובחים צג:

'אצבעו במאי מקנח... אמר אביי: בשפת מזרק כדכתיב כפורי זהב'. הטעם שמקנח במזרק דוקא ולא בבלואי בגדים וכדומה, יש לומר כיון שלא ארע בדם זה כל פסול, הרי דינו כשאר שירי הדם הטעון שפיכת יסוד, לכך מקנחו במזרק, כדי לשופכו עם שאר הדם שבמזרק ליסוד. ובפרה אדומה, כיון שצריך לשרוף כל דמה לכך מקנח אצבעו בשפת המזרק ושופך כל הדם למערכה (עפ"י חדושים ובאורים זבחים א, א). הרמב"ם (פרה ד, ב) כתב: מקנח אצבעו בגופה של פרה. וכנראה היתה לו גרסה אחרת בגמרא. וע' בכס"מ שם ובלח"מ מעשה הקרבנות ה, ח ובחזו"א פרה ה, ז ובשפ"א כאן. וע"ע תו"י יומא ב. ד"ה שכל.

דף ח

'מנחה שקמצה בהיכל כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין'. הגם שמצינו דוגמא הפכית; חטאות פנימיות מתן דמן בפנים, ואילו חטאת חיצונה שהכניס דמה פנימה – פסולה, ואם כן מה ראייה יש מבזיכין שדינם בפנים למנחות שדינן בחוץ? –

שונה שם ש כניסת דם החטאת לקודש פוסלת, אבל כאן הלא אין צד לומר שהמנחה תיפסל בכניסתה, שלא מצינו מקור לדבר, אלא היה מקום לומר כיון שכתוב וקמץ משם שהקמיצה תהא באותו מקום שהבעלים עומדים שם, כלומר בחוץ [כמו ששאלו להלן], על כך הוכיח מבזיכין שסילוקם קמיצה וכשר בפנים (טהרת הקדש).

כסברא זו, שהנידון אם קמיצה כשרה בהיכל הוא משום 'וקמץ משם' – כתבו התוס' בובחים סג. וע' גם בשפת אמת כאן שיישב בזה קושית התוס' שלכך לא נימקו להכשיר משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר – כי מכל מקום היה לנו לפסול משום

הכתוב 'וקמץ משם'. ורק משום שמצאנו סילוק בזיכין בהיכל, מסתבר ש'וקמץ משם' לא בא לפסול פנים, אלא להכשיר כל העזרה לקמיצה.

תלמוד לומר מחציתה בבקר – מחצה משלם הוא מביא. אפשר שמכאן סמך הרמב"ם שיטתו (מעשה הקרבנות יג) שיש לחלוק כל חלה וחלה לשנים כדי להקריב מחצית בבקר ומחצית בערב. והראב"ד כתב שאין לזה סמך ולא שורש בשום מקום. ואפשר טעמו לפי שכתוב פעמיים 'מחציתה', שנים זו שמענו: מחצית בכמות, מהעשרון, וכן מחצית ממש שחולק החלה השלמה לשנים (עפ"י קרית ספר שם).

'אלא להביאה שלם מביתו' – כלומר ההקדש הראשון שמקדישה בפה, שאז חל עליה קדושת דמים, צריך להעשות על שלמה בדוקא. ודין זה לעיכובא, אבל קדושת כלי שמתקדשת בזה בקדושת הגוף – יכול לחול לחצאין (עפ"י תוס' להלן נ: ד"ה ומחצה; חזו"א כא,ה).

בספר שלמי שמעון כתב שדין מיוחד הוא במנחת חביתין, אבל בשאר מנחות קדושת דמים שלהם יכולה לחול לחצאין. ומשמע מדבריו שיש כאן חומרא שאין בשאר מנחות, שקדושה ראשונה צריכה להיות כשהיא שלמה דוקא. ואולם מדברי הח"ח ב'זבח תודה' נראה שגם במנחת חביתין יכול להקדישה קדושת פה לחצאין, אם נתן לבסוף את שני החצאים בכלי שרת. ומה שאמרו שצריך להביאה מביתו שלם, היינו לומר שבחביתין אין צריך [לר"א] בקדושת-כלי שתהא שלמה אלא די בקדושת-פה כשהיא שלמה, אבל בקדושת-כלי כשהיא שלמה מועיל לכולי עלמא.

[חילוק זה שבין קדושת פה לקדושת כלי, שזו קדושת דמים וזו קדושת הגוף – קיים רק במנחות ובקטורת, אבל בבהמה מיד שמקדישה הרי היא קדושה בקדושת הגוף. וטעם הדבר, לפי שהבהמה מיד כשהוקדשה הריהא ראויה להקרבה ואינה מחוסרת מעשה גדול אלא שחיטה בלבד. ואילו הקטורת והמנחות עדיין מחוסרות כתישה או בלילה, על כן אינן קדושות קדושת הגוף אלא כשנתינו בכלי שרת (עפ"י פירוש הראב"ד ריש תמיד)].

'הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף... ורבי יוחנן אמר: קדוש. ואם איתא לילף מחביתין? וכי תימא ר' יוחנן מילתא ממילתא לא יליף, והאמר ר' יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשירין דכתיב ושחטו פתח אהל מועד שלא יהא טפל חמור מעיקר?...' ואם תאמר, מה ראייה משם שלומד מילתא ממילתא, הלא הטעם משום 'לא יהא חמור טפל מן העיקר'?

יש לומר לפי מה שנראה מדברי רש"י (בד"ה מנחה מחציתה) שהטעם שלר' יוחנן אין חביתין מתקדשים לחצאים, הוא משום שפחות מעשרון שלם אינו קרוי 'מנחה' [שאילו היה כתוב 'למנחה' היה נמשך אל מלת 'סולת' שלפניה, עתה שכתב 'מנחה' הריהא נמשכת אל המלה שלאחריה: מנחה, מחציתה... – להורות שאין קרוי מנחה אלא עשרון שלם. ומכאן שצריך להביא ולקדש 'מנחה' כלומר עשרון, ולהקריב 'מחציתה']. היות וכן, גם כאן שייכת סברת 'לא יהא טפל חמור מן העיקר', שכיון שכל המקור לחביתין הוא מ'מנחה', כיצד יתכן לקדש חצי עשרון (עפ"י טהרת הקדש).

'דעתו להוסיף שאני' – אבל מנחת חביתין כיון שמנחה אחת היא ולא שנים, והרי אין דעתו להוסיף עכשיו בכלי זה – אין קדוש כלל לחצאין (פשוט, עפ"י חזו"א כא,ה).

'בלא לבונה – שכן מצינו במנחת נסכים... לבונה – שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין' – ואם תאמר, כשם שלבונה ללא לחם למדנו מבזיכין לחם הפנים הואיל והלבונה מתקדשת לבדה, כמו כן יש

ללמוד סולת ללא לבונה מלחם הפנים, שמתקדש בכלי לבדו, ומדוע הוצרך ללמוד ממנחת נסכים? יש לומר, כשאנו דנים על הלחם נחשבת הלבונה עמו, שהרי שניהם על השלחן, ואולם כשהנידון על הלבונה, נחשבת באה לעצמה, שהרי אין הלחם עמה בבזך. 'וניחא למבין' (תוס' חדשים. בשטמ"ק מכת"י – מובא ב'כנסת הראשונים').

(ע"ב) 'שניהם מלאים'. רש"י כתב על מנחת הנשיאים שהיתה זו 'מנחת נסכים'. והמפרשים העירו שלכאורה נראה שהיתה זו 'מנחת נדבה'. ע' רש"ש. וע"ע שו"ת שבט הלוי ח"ד מהר"ו.

'שלמים ששחטן בהיכל – כשרים'. יש אומרים דוקא שלמים, אבל עולה או חטאת ואשם ששחטם בהיכל – אינם כשרים.

(ע' זבחים יד. שהולכה בחטאות הפנימיות אי אפשר לבטלה כי על כרחו שוחט בחוץ ומוליך פנימה. ופרש"י משום 'דלאו אורח ארעא' ובספר קרן אורה שם תמה על טעם זה מדוע שלמים יתכשרו יותר מקדשי קדשים. ופרש שקדשי קדשים פסולים משום שטעונים 'דרך המזבח צפונה' ואין ההיכל בכלל זה. וכן העיר בחדושי הנצי"ב. גם בשיטמ"ק שם כתב לחלק בין שלמים לקדשי קדשים.

ואולם בתוס' (זבחים סג) נראה שלפרש"י לולא סברא דלאו אורח ארעא אפשר לשחוט שם, ומשמע לכאן שאין חילוק בין שלמים לשאר קדשים שבדיעבד כשר).

– כתב בספר מנחת חינוך (קמא,ה): נראה פשוט שכשר אפילו היו דלתות ההיכל נעולות, כי דוקא כששוחט בעזרה צריך פתח ההיכל להיות פתוח, לא כששוחט בהיכל עצמו. ובהגהות מצפה איתן (זבחים סג) כתב להפך, שמשמע שאמנם אין הטפל חמור מן העיקר, אך גם אין מקור לכך שהוא קל ממנו, וכשם שב'טפל' צריך פתיחת דלתות, כן ה'עיקר' לא יהא עדיף ממנו. בשפת אמת נסתפק בזה. וע' מקדש דוד כז, ב שהקשה לפי המנ"ח, השוחט בחוץ כשדלתות היכל נעולות יהא חייב משום שראוי לשחוט בהיכל. ונראה שבשחוט חוץ צריך להיות ראוי ל'פתח אהל מועד' ככתוב, ואין די בראוי לאה"מ עצמו.

– ואם תאמר, מדוע לא נפסל הקרבן משום דם הקדשים שהובא אל הקודש, לר' עקיבא שאמר (זבחים פא:): כל הדמים שנכנסו להיכל – נפסלים, ולא חטאת בלבד? יש לומר שמדובר בשוגג, שאין פסול אלא כשהכניס על מנת 'לכפר בקדש' (ע' זבחים פג). ועוד, כיון שלא הכניס את הדם לבדו אלא את הקרבן כולו – לא פסל [שיש דעה הממעטת 'מדמה' – ולא בשרה (זבחים פב)]. ועוד, אם הכניס שלא כדרך ביאה, דרך משופש – לא פסל, כמו שאמרו שם (מנחה טהורה).

'שלמים שחטן בהיכל... מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את העזרה שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושירי מנחות, תלמוד לומר 'בקדש הקדשים תאכלנו'... נקט מקרה רע כזה ולא אמר בסתם, מנין שהכהנים שאכלו בהיכל קיימו מצוותם – נראה משום שמהכתוב משמע שמותר לעשות כן לכתחילה, בקדש הקדשים תאכלנו. וזה לא יתכן אלא במקום סכנה. ולולא הכתוב הייתי אומר שאף בשעת הדחק מוטב לא יאכלו כלל, שאין אדם אוכל במקום רבו (עפ"י חדושים ובאורים יב). יש לומר באופן פשוט שבאו לומר דין מעשי, כדרך הגמרא, ואם כבר אכלו אין נפקותא אם קיימו מצוותן אם לאו. ע"ע במובא בזבחים סג לענין אכילה בפנים שלא בעת הצורך, וכן לענין שחיטת קדשים שם. ובדין קדש הקדשים.

א-ב. אבימי ורב נחמן נקטו שאין לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע, אלא צריך שכהן יגביה הכלי בימינו כשאר עבודות. הלכך צריך שלשה כהנים למעשה הקומץ; שני כהנים להגבהת שני כלים בימינו, וכהן נוסף לקמוץ בימינו.

והוא הדין בשנים, באופן שהכהן המגביה את הכלי בשעת הקמיצה, מניחו וחזרו ומגביה את הכלי השני (תו"ח). ובטהרת הקדש צדד שצריך דוקא שלשה, כי כלי הקבלה צריך להיות מזומן מיד בעת הקמיצה ביד כהן.

ורב ששת ורבא הסיקו שאפשר לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע. ולפי זה די בכהן אחד הקומץ מכלי זה ונותן בכלי אחר. ולכך בלחם הפנים די בארבעה כהנים נכנסים, לשני סדרי הלחם ולשני הבויכים. ועוד ארבעה כהנים שמקדימים לפנייהם, ליטול שני סדרים ושני בויכים שעל השולחן.

ג. מבואר בגמרא שאין לקמוץ מגודש הכלי אלא מתוכו (שכל דבר הטעון כלי אין חשוב 'כלי' אלא תוכו. רש"י). וממדה טפופה (= מלאה) שאינה גדושה – רשאי.

ד. קומץ שחילקוהו בשני כלים – רב נחמן אמר שלא נתקדש, כדין קבלת הדם. וכן חזר רבא ועמד בשיטתו. הרמב"ם כתב שמועיל לצרף שני החצאים לקדשו.

ה. אמר רבא: מקדשים מנחה בכלי שעל גבי קרקע, שכן מצינו בסידור בויכין שמסדרים אותם על השולחן כשהוא מונח על הקרקע.

בדיני טבילת האצבע בדם והואותיו – ע' בובחים מ צג.

דף ח

יג. א. מנחת חביתין, האם היא באה ומתקדשת בכלי כשהיא בשלמותה, או כשרה אף לחצאין כשם שקרבה לחצאין?

ב. הפריש חצי עשרון למנחה והניחו בכלי שרת, ודעתו להוסיף – האם נתקדש בכלי?

ג. האם מרכיבי המנחה השונים, יכולים להתקדש בכלי כל אחד בפני עצמו, או שמא אין כלי מקדש אלא כשהמנחה על כל מרכיביה נמצאת בתוכו?

א. הכהן מביא את מנחת החביתין מביתו (כלומר מקדישה קדושת דמים. עתוס' ג: חזו"א כא,ה) כשהיא שלמה – כמידת עשרון (מנחה תמיד. מחציתה...).

הביאה לחצאין ואחר כך צרף הכל בכלי שרת – כשר (זבח תודה). ומשמע בגמרא שדין זה מעכב, משום שנאמר בה 'חוקה'. הלכך אם אין לו עשרון, אינו מביא כלום (מנחת חינוך קלו מ'דרך מצוותיך').

לדברי רבי יוחנן (ורב), אף קידושה בכלי אינו נעשה לחצאין (כן דרש מקרא מהכתוב הנזכר). ולרבי אלעזר – קדושה לחצאין.

א. הלכה כר"ח שאינה מתקדשת לחצאין (רמב"ם מעשה הקרבנות יג,ב).

ב. כתבו התוס' (בד"ה ולרבי חנינא) שאף לרבי אלעזר מצוה לקדשה כשהיא שלמה. ומפשט דברי רש"י (בד"ה אלא להביא) משמע שאין צריך.

ב. מי שהיה צריך להביא עשרון למנחה והפריש חצי עשרון ונתנה בכלי שרת; רב אמר אינו קדוש וריו"ח אמר קדוש. ודוקא בשדעתו להוסיף, אבל אין דעתו, סובר רבי יוחנן שאין המנחה קדושה לחצאין (שכן דרש מהכתוב במנחת חביתין ושיטתו למילף מלתא ממלתא). וכן אמר רבי יוסי בברייתא.
א. אפשר שתנא קמא בברייתא חולק וסובר שאינו קדוש אף בדעתו להוסיף, ורב סובר כמותו. וגם ת"ק אינו חולק – הלא רב תנא ופליג (ע' שטמ"ק, ק"א, ז"ת).
ב. לדברי רבי אלעזר שמנחת חביתין קדשה לחצאין, הוא הדין שאר מנחות קדושות לחצאין, שהרי שיטתו ללמוד מנחה ממנחה (כ"מ בגמרא). ואולם נראה שדוקא חצי עשרון הואיל ומצאנו כן בחביתין, אבל פחות מזה – לא. אבל לרבי יוסי ורבי יוחנן אפילו פחות מחצי קדוש הואיל ודעתו להוסיף (עפ"י חו"א כא,ה).
ג. הלכה כרבי יוחנן.

ג. רב אמר: כל אחד ממרכיבה המנחה יכול להתקדש לבדו בכלי, שכן מצינו במנחות שפעמים בא כל אחד לבדו; סולת ולבונה ללא שמן – בלחם הפנים. סולת ושמן ללא לבונה – במנחת נסכים. סולת ללא שמן ולבונה – במנחת חוטא. שמן לבדו – לוג שמן של מצורע. לבונה לבדה – שכן מצינו לבונה הבאה בבזיכין לבדה.
לדברי רבי חנינא, כל המנחות הטעונות סולת ושמן ולבונה – אין כלי שרת מקדש חלקם אלא שלשתם כאחת.
מהרמב"ם משמע קצת שפוסק כרב, ועדיין צ"ע (קדן אורה ושפת אמת. ובלקוטי הלכות נקט שהלכה כרב).

יד. א. היכן נקמצות המנחות?

ב. מה דין מנחה שנקמצה בהיכל, ודין אכילת שיירי מנחות בהיכל?
א. המנחות נקמצות בכל מקום בעזרה ואינן טעונות 'צפון' ולא 'קרן המזבח' (וקמץ משם – ממקום שרגלי הזור עומדות, היינו עזרת ישראל).
א. הוא הדין למנחת חוטא (עפ"י רש"י ורמב"ם. ועתוס' זבחים סג; מנ"ח קכה,ג).
ב. קידוש הקומץ בכלי, לדעת הריב"א (מובא בשטמ"ק זבחים סג בהשמטות) צריך שיהא בצפון. יש מי שכתב שדבריו אינם אמורים אלא במנחת חוטא (עפ"י אבי עזרי מעה"ק יב,יב).
ב. אמר רבי אלעזר: מנחה שקמצה בהיכל – כשרה (שכן מצינו בהיכל סילוק בזיכי לחם הפנים שהוא כקמיצה במנחות הנקמצות).
וכן אפשר לאכול שיירי מנחות [ושאר קדשים] בהיכל בעת הדחק, כגון כשהאויבים לוחצים מבחוץ. הקיפו את ההיכל אפשר לאכול אף בקדש הקדשים (עפ"י רמב"ן במדבר יח).
שחיתת קדשים ואכילתם בהיכל – ע"ע זבחים סג.
דיני קידוש היבש בכלי לח ולהפך, נתבארו בזבחים פח.

דף ט

- טו. א. בלילת המנחה, האם טעונה 'כלי שרת', 'כהונה' ו'פנים'?
- ב. מנחה שחסרה קודם קמיצה, מה דינה?
- ג. שיריים שאבדו או חסרו (או שנטמאו מקצתם או כולם) בין קמיצה להקטרה – האם יקטיר את הקומץ? ומה דינם של השיריים הנותרים? כיצד הדין בזבחים באופנים הללו?
- ד. לחם הפנים שנפרס קודם פירוק המערכת או לאחריו – מה דינו?
- א. בלילת המנחה נעשית בכלי שרת, אך לאו דוקא על ידי כהן (והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ... – מקמיצה ואילך מצות כהונה). ולרבי שמעון (יח): יציקה ובלילה פסולות בזה.
- א. ברמב"ם משמע שצריך כלי אך לא כלי שרת בדוקא (ע' לחם משנה מעה"ק יג, ה). ויש לפרש כן בדעת רש"י בברכות לז: שלכך יוצא ידי חובת מצה במנחה. והקשה תר"י הלא אינה נאכלת בכל מושבות. וי"ל שסבר שא"צ כ"ש ואף לא בפתיחה, נמצא שיכול לפדותן ולאכול בכ"מ. מהגרז"ב גולדברג שליט"א. ועכ"פ לכתחילה נראה שצריך (וע' ק"א; יד דוד; שפ"א; חזו"א כה, ג; חו"ב. וע"ע מש"ח נשא ז, פו).
- ב. משמע ברמב"ם שאף כי יציקה ובלילה כשרות בזה, לכתחילה הכהן צריך לעשותן (ע' מג"ה קטז; שבט הלוי ח"ה קונטרס הקדשים מא, ובמפרשים להלן יח:).
- ג. תנופה והגשה צריכות כהן, שאין זר קרב אצל מזבח (תוס' ושר' נויש שלמדו זאת ממשמעות הכתובים. ערמב"ן ויקרא ב). וכבר העירו מדברי התוס' במגילה שהגשה אינה צריכה כהן. ונראה שאף לדבריהם לכתחילה ודאי צריך כהן. ובה תודה להלן יב. וע' גם תפא"י ומצפה איתן מגילה).
- ד. קידוש המנחה בכלי אינו צריך כהונה. ואולם סידור לחם הפנים על השלחן צריך כהן (תו"י יומא כט: ד"ה נעשה). וכן אמרו בתוספתא (פי"א) שנתנית הלבונה לבזיכים נעשית ע"י שני כהנים. אבל הרמב"ם לא הזכיר זאת.
- נבללה מחוץ לעזרה; לדברי רבי יוחנן פסולה (כיון שעשייתה בכלי שרת. ואע"פ שאינה צריכה כהונה. וכשיחיה שצריכה פנים וכשרה בזה. קרית ספר), ולדברי ריש לקיש כשרה (מדלא בעי כהונה). תניא כוותיה דרבי יוחנן. (וכן נקטרה סתמא דגמרא בפסחים לו:).
- א. לכאורה נראה שגם ריש לקיש מודה שלכתחילה יש לבלול בפנים (טהרת הקדש. ובלאו הכי כתבו התוס' שמכוער הדבר להוציאה).
- ב. משמע שלדברי הכל אין המנחה נפסלת ביציאתה מהעזרה אע"פ שכבר נתקדשה בכלי, אלא רק מקמיצה ואילך נפסלת ב'יוצא'. ומ"מ מכוער הדבר להוציאה.
- ושמא מנחות כהנים שאין בהן קמיצה, נפסלות ביוצא משיקדשו בכלי (תוס'). והביאו מרש"י במקום אחר שכל שנתקדש בכלי נפסל ב'יוצא'. וע"ע להלן עט. לחם משנה פי"ג סוף ה"ה).
- ג. בשפת אמת צידד ש'בלילה' שאמרו – לאו דוקא, שהרי בלילה אינה מעכבת אלא יציקת השמן, ואם נתן השמן בפנים והוציאה ובלל בחוץ – כשר. אבל התוס' (כאן ולהלן יח סע"ב) לא נקטו כן 'וצ"ע לדינא'.
- ובבזה תודה צידד להפך; שמא יציקה אינה חשובה מעשה לפסול.
- ובחזו"א (כה, ג יא. וע"ע כט, טו) כתב שיציקה כיון שהיא מעכבת – פסולה בחוץ אף לריש לקיש (וע"ע טהרת הקודש וקרבן אורה).
- ד. נראה שהבולל גם כן צריך להיות בפנים לרבי יוחנן (חזו"א כ ב, יד).
- ה. נראה מוכרח שלריש לקיש, פיטום הקטורת חוץ לעזרה – כשר, שהרי אין צריך כהונה. וכן דעת רבי יהושע בן לוי (בירושלמי שקלים ד, ג). אבל אנו קיימא לן (רמב"ם כלי המקדש ב, ו) לפסול (עפ"י משך חכמה פקודי לט, לג–לח).